

Előfizetési feltételek:

Egész évre 6 ft. — kr.
Félévre . . . 3 " — "
Negyedévre . 1 " 50 "
Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések a. a.

4 hasábos petsor 5 kr.
Nyilttérben . . . 20 kr.
Bélyegdíj egyes hirde-
tésnél . . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztési iroda:

Főter. 5 sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen.

Szerdán és Szombaton.

Kiadóhivatal.

Volecz B. könyvnyomdája. Mindennemű pénzek, hirdetések és reclamatiók ide intézendők.

Iparos ifjaink érdekében.

Az 1872-ik évi VIII. törvényezik iparosaink életében új korszakot alkotván, az az előtt fennállott egyesületi szoros kötelekeket feloldozta és a czéhrendszer helyébe, — a mely kényszer rendszabályokkal és kiváltságokkal a concurrenciát kizárva, törekedett magát, és a kebelébe fogadott czéhtagokat fenntartani, — a szabad versenyt léptető életbe.

A szabad verseny által az iparos teljesen önálló gondolkozására van bízva, — és valóban ha vizsgáljuk a czéhok szoros rendszabályait, azt látjuk, hogy a mesterember ezeltű munkáit czéhális paragrafusok szerűt kellett hogy készítsen, melyek talán biztosították a készítmények bizonyos fokig való jószágát, de épen ugy akadályozták is azoknak tökéletesbülhetését.

Az új ipartörvény nem követel képességet egy iparág őrítésére, — megengedi azt bárkinek, ha nagykoru, vagy ha a kiskorú atyai, gyámhatósági beleegyezéssel bír.

Ámde készítsen valaki iparcikket, ha nem tud, avagy készítsen kontúrul; — ki fogja azt tőle megvásárolni?

Épen az önállóság, és a szabad verseny készíti az iparost arra, hogy ismereteit napról napra szélesítse, mesterségének gyakorlását mind tökéletesebb fokra emelje. —

Nagyon természetes, hogy ez ismeret szélesítésnek rendszeresen kell folyni. —

A közoktatásügyi törvény gondoskodott, hogy az iparostanonecz kellő elemi-alapismertekkel kezdje meg szaktanulását, de ha azok tovább nem fejlesztetnek, — elmaradoznak utánunk, mig nem elménk elől az elfelejtés sötét leple teljesen elfedi. —

Önképzés által kell a szerzett alapismerteket megtartani — bővíteni, mert ma már a társadalom az iparostól miveltiséget követel. Ez a szabadságnak és egyenlőségnek, melyért életünket tettük kockára, és testvéreink hősiességében elhullának, — főfeltétele. —

A segédek, hol számosabban vannak, — mint Tordán, — hol számuk több százra rug, alakítsanak ifjusági egyesületet, mely egyesülés által, az önképzés mellett, más üdvös intézményeket is létesíthetnek körükben. —

Az új ipar törvény nem gondoskodik a segédek közös ügyeiről, és a czéhok megszűntével sok oly intézkedés mult el, mi egyszersmind a segédek ügyeit is felkarolta. Ilyenek a beteg tagok ápolása, szegények, elnyomorodottak segélyezése, és az elhunytak eltemetése. — Hány és hány idegen ifu él közöttünk, kinek itt sem szülője, sem rokona, ki merőben munkájára van utalva? Hány és hányan vannak gyermekeink, testvéreink közül idegen helyen, kik hasonló sors viszonyok között élnek? Ki segít e szegény törekvő ifjakon, ha a csapás sújtja? Ki segít, ha a betegség a munkás kezét megbénítja — ki adja annak vissza erejét? A könyörületesség? — Nem! Ez megszégyenítő volna reá, megszégyenítő az iparos osztályra! Maga magán segítsen — ez az iparos sorsa!

Egyesüljétek! Megtökélt állatok csekély részét adjátok össze, gyümölcsöztesétek, — és

ha meglátogat a nem romélt csapás, e megtakarított fillérek a tiétek, — és tudtok segíteni magatokon. — — —

Egy iparos ifjusági önképző- és segélyező-egylet létesítéséhez, azt hisszük, csak a kezdeményezést kell megtenni. —

Vegye ez ügyet kezébe ez előljárárság, értesse meg az ipartársulatok előljárárságával a cél üdvös voltát, dolgoztassa ki az alapszabályokat, — és ifjaink bizonynyal serlegeni fognak ez intézmény zászlaja alá. —

Lehet számítani, hogy akadnak lelkes polgártársak, kik mérsékelt alapítványokat fognak tenni, mások a célt pártolni fogják, és végre magok az ifiak csekély betétekkel fogják a segélyalapot nevelni, — mely hozzájárulást legkevésbé sem érzik meg, — és ez alap örökös gondviseléskép áll segélyével készen a nem remélt, de minden perczen beállható lesújtó körülményekre. —

Bizton lehet számítani élettapasztalattal bíró iparos polgártársainkra, kik jól tudják, hogy habár az új ipartörvény az ipar fejlődésének hatalmas eszköze, de sok mindennek létesítését reá bízta az iparosok gondoskodására, tudják, hogy a segédek ügyeit első sorban nekik kell rendezniök, és jól lehet az ipartörvény ez utóbbiaknak bizonyos önállóságot biztosít, de azért azon emberi kötelesség, mely szerűt a tapasztaltabb az ifjabbnak oktatója vezetője kell hogy legyen, eléggé indokolja e meggyőződésünket.

Reméljük is, hogy e tanácsunk rövid időn testté fog válni, — reméljük, hogy nem sokára a „tordai iparos ifjak önképző- és segélyező-egyletének“ virágzását fogjuk hirdethetni. —

A gyermeknevelés köréből.

III.

(o) Kinek az ellenség golyói átlukgatták szép ruháit, a szép kisasszony pedig a pára sorsára jutott, kinek minden ékességét letépték társai és ők mégis jól mulatnak, nem félnek a praedicatio fenyegetéseitől azt elfeledték régen; különben tapasztalatból tudják, hogy a szülők özsonna vagy vaosora után más szemmel nézik a világot, és a vert hadsereg romlását nem veszik észre.

Azonban a gyermek vére valamint hamarabb fölpezdül ugy korábban is tér vissza medrébe, mint a felnőtteké, s így a számadás rettenetes félelmei között alszik el, álmába gyakran fölriad és az őt fenyegető és verő szülő nevét kiáltja! Szerenostlon szülők! ne hogy azt higyjétek, hogy e kiáltás az irántatok való szeretet és bizalom jele! Oh nem! E kiáltás csak azért van, hogy gyermekeiteket többet ne üssétek! ne fenyegetétek s ne ijesszessétek. Sok szülő maga ijeszti gyermekét; a pappal, hogy kivágja nyelvét; a tanítóval, hogy az megveri; a kutyával, hogy az megmarja; az ördöggel hogy az olviszi; stb. Valóban nem tudjuk, hogy a gyermek természetesen észjárásán bámuljunk egyelőre nem hiszi el- vagy a szülők tudatlanságán esodálkozunk, kik ily illetlen és veszedelmes babonás tudatlanságot igyekeznek saját gyermekeik fejébe beverni.

Ne törekedjünk a gyermekre a nagy emberek teendőit reá erőszakolni. Ne kívánja a gyermektől ruha-kimélését az a szülő, ki önmaga is csak hosszas tapasztalat után jött reá a dologra. . .

A mai gyermekek ruháinak nagy részével épen ugy vagyunk, mint a gyermek-játékokkal, hogy az első felöltés után ezek nagyrésze is megammissul tönkre silányul!

Legyen a gyermek ruhája a legegyszerűbb tartos szövet, melyet a tisztaság kedvéért mosni lehessen, de minden czírada minden ékítés nélkül, a sok gomb, szines szegélyek, a sok csipke és szalag teljesen fölösleges.

Egy szóval legyen a gyermek ruhája olyan, hogy azon semmi féltetni való ne legyen, de melylyel mindenki előtt, bárhol is megjelenhessen. A tisztaság inkább csak a test, és fehérségükön tükröződjék vissza! Egy kis piszkos vagy folt a gyermek ruhán még ékesség jele! Ismertem gyermekeket, kik naponként két öltő ruhát viseltek el — és ma nincs egy év alatt egy tisztességes öltő ruhájuk!

A gyermek előtt nem lehet cél a ruha-kimélés. Az ő célja magát kiképezni, munkaképessé tenni, hogy minél előbb saját erején élhessen meg. Az a fiu, ki óriási hegyeket mász meg egy kőszáli rózsáért; tavakat gázol át egy vízi növény gyökeréért nem kimélheti ruháját. Az a leány ki a konyhán a szakácsnő szerepét gyakorolja, majorságokat étet, vagy a kertben ültet, gyomlál, nem kimélheti ruháját. Egyiknek az a célja, hogy tanulmányai által pályát vivjon ki; melyen tisztességes évi jövedelmet biztosítson magának. A másik pedig jó gazdasszony kíván lenni. S mig e céljukat el nem érték nincs idejük ruhájukat kimélteni! A szülők nagy része adig hangsúlyozza a ruha-kimélést, mig a kis teremtések végre is bár nehezen beleszoknak a semmittevésbe, hasztalan foglalkozásokba, hiábanvaló feszegetésekbe. Szüntelen ruhákkal, piperejékekkel vannak elfoglalva. Az ifiak kezeit kimélve körmeiket nagyra növelik; a leányok csipkéikkel, szalagaikkal, ajkaik és arezájuk festegetéseivel foglalkoznak. Az ilyeneknél hiányzik aztán a lelki miveltés, de mindenek fölött hiányzik a munka-képesség. Ezeknek céljuk a ruha-kimélés nem pedig az önképzés, és a munkálkodás megszokása. Társadalmunk az ily ifjaknak és leányoknak ma nagy bővében van!

A szülők kívánták, hogy gyermekeik ilyenek legyenek; ők is fogják azt leghamarább megbánni!

Ha már a ruha-kimélésre akarjuk gyermekeinket szoktatni, fölösleges azt nekik mondani. Azonban szükséges, hogy mutassunk nekik jó példát, ruháikat takarítsuk, javítsuk, és varogassuk meg magunk. Így maguk is arra igyekeznek, hogy ruhájukat önmaguk takarítsák ki, javítsák és varogassák meg. Soha sincs nekik annyi dolguk, hogy ezt meg ne tehesék. Nincs oly munkálkodás, mely annak miveltőjére szögyent hozna!

A kinek e kívánságunk visszatetést szül, az legyen szives csak arra gondolni, hogyha azt akarja, hogy ruhái tiszták legyenek, nemde önmagának kell azt takarítania vagy megmosnia, mert a mai eselédektől ezt hiában várja. Ide is lelki erő sok ügyesség kell, mivel a mai eselédék nem bírnak!

Igy lassanként, minden erőltetés nélkül, hozzá szokik a gyermek a ruha kiméléshez; ugy hogy akkorá mikor maga szerzi ruháit azt teljesen, meg is tudja kimélni.

Igy nem lesznek gyermekeink divat hősök, piperközök és semmittevő járdahők! S így tanítjuk meg őket a ruha takarítás, javítás és szerzése által a takarékoságra.

A csatatérről.

Kravezenko orosz tábornok 3000 törökkel — pétervári tudósítás szerint heves ütközetet vívott, a Bagdada hídnál, majus 29-én átment a Kodor folyón s Digandelig nyomult, mely csatában összesen 20 orosz esett el. Salátorios szétvert egy felkelő csapatot, mely alkalommal 80 felkelő meghalt és 100 foglyul esett.

Két török monitor 5 óra hosszat bombázta Szociót, s ezt teljesen összelötte, ezután visszavonult. Az egyiptomi arkirály és Abyssinia királya között

béke jött lét e, a mi lehetővé teszi, hogy előbbi a törököknek nagyobb segély csapatokat küldjen.

Görögország elhatározta a háborút Törökország ellen, és a király a muszka csárral ez iránt szerződésre lépett.

Ardahannak a törökök által lett bevétele valótlannak bizonyult be.

Az oroszok Muszu török lovasságát Bechmaezeffnél szétverték.

A törökök bombázták és meg is szálták Dzsemcsanát.

Angol részről, a török kormányának Redif és Mahmud eltávolítását tanácsolják.

Bulgáriának muszka administrátora Cserkevski Ploieszbe érkezett.

A verestoronyi szorosnál tanyászó muszkákról a valóság az, hogy egy Novák nevű vállalkozó az oroszok részére pontonokat készített, s e munkát ottan orosz pionierok végzik.

Orosz részről békülési szándékot eresztettek hírré, minek azonban senki sem adott hitelt, s ez csakugyan muszka politikának bizonyult, melylyel a csárnak, a hadsereghez való utazását akarták tartakgatni, és Suvaloff londoni orosz követ, ki is jelentette, hogy Oroszországnak éppen nincs szándékában a háborút megszüntetni.

A porta és Persia között az egyetértés létrejött. következő feltételek mellett:

A török szultán lemond a sah ezimről, eltávolítja Bagdadból Mirza Ahhas persa tronkövetelőt, a meggyilkolt persák miatt vizsgálatot indít.

Erzerum környékén esata volt.

Londonban nagyon esüggasztó hírek vannak a török állapotok felől, e szerint török hivatalnokok belátják, hogy Törökország nem képes Oroszországnak ellentállani. A kaukázus fellázításának reményéről lemondtak, és a cserkeszek lerakják a fegyvert. A harczi párt élén Redif és Mahmud pasák állanak, míg Edhem és Szavfet az első harcok után mindjárt a közvetítést akarták.

A kaukázusi khánok és vének, pétervári hírek szerint az uralkodóhoz hódolati feliratot terjesztenek.

A Sultán pénteki templom látogatása.

Az idegenre legnagyobb benyomást tesz, s legélelkebb emlékében marad, Konstantinápoly meglátogatásakor, a Sultán pénteki templomba menése. — Megkísérjük ez ünnepélyességet, rövid képen leírni.

Jollehet a sultán Dolma Bagzset mostani időben gyakran elhagyja, hogy katonai szemléket tartson, de szép időben, penteken láthatja meg őt az idegen, midőn t. i. pontban 12 órakor ünnepélyes szertartással, palotájából valamelyik Moscheba megy, hogy átutasságát elvégezze. — Minden más alkalommal, régi szokás szerint, hazulról elmenésének ideje, úgy kimenetelének czélpontja titokban tartatik, s így csak a véletlenség részesíthet abban a szerencsében, hogy megláthassuk.

Tizenegy óraker zenekarok és díszbe öltözött csapatok sietnek Galatu utczáin át, s ez biztos jel arra, hogy Ő Felsége a templomba az utat szárazon teendi meg.

Az idegen jól tesz, ha lovat bérel, hogy Konstantinápoly irtoztató rozsz kövezetén, kiűzött czéljához jusson.

A Dolma Bagdzse díszes nyugati kapuja, és a Validé-Sultana Moscheja előtti tért katonaság és kiváncsi tömeg lepi el. Előbbiek az ötszáz lépésnyi hosszú utat hármassorban szegélyezik. — Fegyverök a sorok előttgulákba van rakva, — s ők meg a közönség, kiválólag az idegenek szemlélésével töltik idejüket, kiket részint a hódolat, nagy részben pedig a látnivágyás hozott ide. — A gyalognép közé fogatok ékelődtek be, melyek tulajdonosnői, azoknak bakján, sőt fedelén üldögélnék, hogy jobban lássanak, vagy — jobban láttassanak. — Ez utóbbi tekintetben a török nők ép oly czivilizáltak, mint a nyugat divathölgyei, — büszkélkedő öröm szállja meg, ha feltűnést okoznak s arcukat oly tapintatosan fedik el, hogy szépségüket egész kényelmesen lehet bámulni, s ha valamelyik nagyon be van burkolva, bizton reá lehet fogni, hogy — rút. —

Tizenkét óraker dobpergés jelzi, hogy a sultán lóra szállt. — A zenekarok indulót harsogtatnak, a katonaság fegyvert ragad, — s azt tisztelgésre fogja.

Ugyanazon pillanatban a díszmenet, a palota kapuján kiadul, legelő az udvar hivatalnokai lépdelnek, díszben, kettős sorban, utánuk a tábornokok és muschírok, kik katonás renddel léptetnek el, s őket követi Abdul Hamid, lóháton. — Őt az ország nagyjai kísérik és a menetet, a szultánnak három

kedvező paripája zárja be, felkantározva, zablájuknál fogva vezetettve. —

A katonaság zászlójához közeledve, a sultán köszön a csapatnak, kezével homlokát megérintvén, mely fejedelmi üdvözlést sok százszoros „Padischa tshokjascha“ viszonozza. — Abdul Hamid minden oldalra barátságosan pillantva, a mosche kapuja felé lovagol, — melynek belsejében eltűnik.

Ambár e látvány csak pár percet tart, de a szemlélőre mégis mély és ünnepélyes hatást gyakorol, — főképp pedig a sultán személyre.

Ki őt látja, azonnal meggyőződik, hogy azon világgá boesátott hírek, mintha Abul Hamid idegyengítő kéjelgés és mértéktelenséggel — bátyja nyomdakaik követné, külföldön költött rágalmak Konstantinápolyban ezzel éppen ellentétben, egyszerű, szigorú életmódot követő, szorgalmas embernek jellemzik, mely utóbbi vélekedést külső megjelenése is, az igazsággal megegyezőbbnek tanúsítja.

Abdul Hamid közép magasságu előkelő és rokonszenvet ébresztő alakkal bír. Arca kissé halvány, de egészséges színű, melyet nagy fekete, de barátságos szemei kellemessé tesznek, jollehet éles vonásai, görbe orra, korom fekete bajsa és teli szakáll a nyájas szemekkel ellentétben állanak. Abdul Hamid kifogástalanul, előkelően ül nyeregben ején egyszerű fezt visel s egyenruhája felett, a nagy hőség dacára katona köpenyt hord, a mely azonban nyitva van, úgy hogy alatta az Azmanie-rend nagykeresztje látszik, melynek gyémántjai mint napsugarak tündökölnek. — Ez az egyedüli díszjelvény, mit magán hord. —

Városi és megyei ügyek.

Torda-Aranyosmegye központi választmányának első ülése.

A megyénk területe és a választó kerületek szabályozása sok helyen szükségessé tevén a központi választmányok újjáalakítását, Torda-Aranyosmegye is megválasztá azt; és a központi választmány első ülést f. 1877 június 4-én tartá meg. —

A választmányi tagok néhány kivételével, megjelenvén, Mlgs. Miksa Elek alispán úr, mint elnök indítványára, — főispán Báró Kemény György úr ő Méltósága a választmány egyúttlétéről, küldöttség által értesítve lett, ki is ennek meghívása következtében a választmány ülésén megjelent és annak tagjaitól az esküt bevette.

Ezután a választmány constituálván magát, hozzá látott azonnal a munkálkodáshoz, és a négy választó kerületbe küldöttségeket választott, a választók összeírására; meg pedig I. a tordai választó kerületbe négyet: Szigethi Sándor elnöklete alatt, Veress Károly, Lengyel Ádám rendes, Ajtoni József, Jancsó János póttagokkal; Veress Dénes elnöklete alatt, Farsoly Kálmán, Ferenczi József rendes, Hammerl Antal, Ferencz József póttagokkal; Báró Kemény Ödön elnöklete alatt, Szabó Ferencz, Siménfalvi György rendes, Balázs Ferencz, Balázs István és Zsurzs Konstantin póttagokkal; és végül Rátz Sámson elnöklete alatt, Kummerländer József, Hellmuth Ignázt rendes, és Gidrai Demeter póttaggal.

II. A torozkói választó kerületbe kettőt: Torozkay Sándor elnöklete alatt, Létai Domokos, Taar Balázs rendes, Zsakó János, Székely Boldizsár póttagokkal; Velits Ödön elnöklete alatt, Zudor Ákos, Boér János rendes és Porutiu Gyula, Érsek Elek póttagokkal.

III. A felvinczi választó kerületbe hármat: Zudor Károly elnöklete alatt, Horváth György, Papp László rendes, Mohai Kálmán, Nádudvari László póttagokkal; Farsoly Gábor, elnöklete alatt, Moldvai János, Rátz Bazil rendes, ifj. Gál Lajos, Gálffy Mihály póttagokkal, s végül, Szentpáli Ignázt elnöklete alatt Károlyi István, Zathureczki Károly rendes, Bartok János, Papp Gyula póttagokkal.

IV. A maros-ludasiba hármat: Kecske méthi Soma elnöklete alatt, Veress Pál, Fosztó Géza rendes, Belényesi Zsigmond, Müller Albert póttagokkal; Almási János elnöklete alatt Simonffy János, Tolvaly József rendes, Bornemissza József, Papp Gergely, Fábrián József póttagokkal, és végül Gróf Beldi Ákos elnöklete alatt Kubos Kálmán, Moga László rendes, Ilyés Albert, Kendeffy Gyula és Székely Dániel póttagokkal. — A választók névjegyzékének a központi választmányhoz leendő beküldésére, — tekintettel, az eljáráshoz szükséges idő és a törvény által meghatározott és megtartandó idő közökre, — határnapul július 5-ik napja tüzetett ki. — Végül a központi választmányt az elnök permanensnek nyilván-

ítja a munkálatoknak bármely időben felvehetőse, és lehető gyorsasággal teljesíthetése szempontjából, és miután a jegyzőkönyv hitelesítésére bizottságot küld ki, a központi választmány ülését az alkalommal eloszlatja.

Felelet a megtámadásra.

Tisztelt szerkesztő ur! A „Haladás“ 3-ik számában személyemet a közönség előtt nagyon terhelő hír jelent meg, bátor vagyok felvilágosításul egy előre annyit megjegyezni, hogy a berkesi catasteri munkálatok keresztülvitele nem törvény és szabály ellenesen kialakított díjért, hanem a nagyméltóságú m. k. pénzügyminiszter urnak 32790—1875 sz. alatti magas körrendelete, s ennek folytán a f. megyei alispán urnak 1875-ik évi július 25-én 3250 számú intézkedése következtében Berkes községe összes lakosainak gyűlése és belégyezése által meghatározott minden párczella után fizetendő 10 kr. díjmellet lett megálapítva — és itten nemis áll az, hogy 10 kr-ért lett volna egy embernek a lova elárverve s épp én általam, hanem miután az illető ember saját és leánya neve alatt 90 párczella jött kigazítás alá Berkes község határán és a catasteri biztos által is elfogadott és helybelagyott munkálatom után engem jogosan illető 9 frt. a berkesi előljáróságunk többszöri felszólítása dacára megfizetni vonakodott, az előljáróság kénytelen volt a catasteri díjak felhajtása tárgyában a szolgabírói hivatal által kibocsátott rendelet értelmében törvényesen és szabályszerűen eljárni így történt, hogy a 9 frt. catasteri díjért a berkesi előljáróság azon egyének 1 lovat lefoglalta elbeesülte, és akkor figyelmeztette azon egyént, hogy ha 14 napok alatt a lefoglalt és elbeesült lovat ki nem váltja, elfogja árvereztetni s miután ki nem váltotta sem a 14 nap sem több nap mulva az előljáróság eladta a lovat, — megjegyezni kívánom, hogy azon ember oly makacs és kihívó minden tisztviselője, és előljárójával szembe, hogy semmiféle tertozást — adót — községi rovatalt — közterhek hordozását végrehajtás terhe nélkül nem akarja teljesíteni — fizetni és az ilyenekkel szembe, ha tisztviselők, — előljárók a törvény szigorát nem alkalmaznák akkor a törvény csak írott malasztanak maradna.

A berkesi körjegyző.

Méltányossági szempontból közreadtuk a körjegyző nyilatkozatát; miután ez ügyben már vizsgálat van elrendelve iparkodjék körjegyző mindenek előtt magát a vizsgáló hatósági közeg előtt kitesztázní.

Szerk.

Irodalom és művészet.

„A kiknek nincsen szívek“ ez a czime azon két kötetes regénynek, mely közelébb Gyarmathy Zsigáné tollából Kolozsvárt K. Papp Miklós kiadásában megjelent. Irónő Katinka név alatt magának a szépirodalmi téren igen szép nevet vívott ki; keresetlen egyszerűség és valódi költői felfogás jellemzi munkáit. Ajánljuk e művet olvasóink figyelmébe.

A „Kemény Zsigmond“ társaság f. hó 3-án M. Vásárhelyt megalakult. A rendes tagoknak száma eddig 52. Az alaptőke 1150 frt. — A társaság elnöke: br. Apor Károly; alelnök: Dr. Knöppfer Vilmos; titkára: Tolnay Lajos pénztárnoka: Jenei Albert. Hosszu életet ohajtunk e fiatal és életre hivatott társaságnak.

A m. k. akademia könyvkiadó vállalata pártoló tagjainak ez évi illetményébe megküldötte Macaulay: Anglia története; Lewes: A bölesészet története; Todd: A parlamenti kormány rendszer Angliában című classikus munkákat, díszkötésben. E vállalat 1875-ben indult meg s oly pártolásban részesül, miőt nem igen jegyezhetünk fel irodalmi vállalatainkról.

A „Szolnok-Doboka“ már is meg van ijedve, hogy Nyéki társulata utba veszi Déés városát, „Bár mennyire ohajtának — írja — a Bulyovszkyné asszony művészi játékában gyönyörködni: ez csak úgy történhetik meg, ha a művész Csóka Sándor jó hírnevű igazgató társulatával, mely június 5-én műkedvelőink színpadán kezd meg működését néhány vendéglőadásban fellépne, mert Nyéki ur itton, a mult év nyarán hátrahagyott emlékek után Deesen való működésre hatósági engedélyt aligha nyerne, a műkedvelők színpadára pedig éppen soha sem számíthat.“ Jobb lesz tehát Nyékiének — mint mondtuk — ha félreáll és nem teszi totalitor tönkre a magyar színészet iránti érdeklődést a vidéken.

H i r e k.

Tisztelettel kérjük fel lapunk iktartóit az előfizetési iver beküldésére és a t. közönséget az előfizetésekre mielőbbi megtételére, mert felesleges számú példányokat nem nyomathatunk.

Előfizetési árak:

Egész évre 6 frt. — kr.
Félévre 3 frt. — kr.
Negyedévre 1 frt. 50 kr.
Helyben egy óra — frt. 60 kr.
Lapunk minden Szerdán és Szombaton pontosan jelenik meg.

Gyűjtőknek 10 előfizető után tisztelet-példányt adunk.

Tordán, 1877. május 18-án.

A kladó hivatal.

— **Koldusoktól körülvéve**, bizony nem valami kellemes állapot; és Torda piacán lépten-nyomon találkozzunk ilyenekkel, mutogatván meztelenségüket, hogy könyörületesre bírják a járó-kelőköt. A törvény, ministeriális rendeletek elég szigorúan rendelkeznek e tekintetben és valóban bámulnunk kell, hogy a tordavárosi rendőrség nem tud érvényt szerezni a törvénynek és nem tudja az illetékes községekbe utasítani a koldus bandákat. Felkivjuk erre figyelmét; a közérkölesiség és a törvény nevében szigorú intézkedést kérünk. Az illető községek gondoskodjanak koldusaik eltartásáról, mire gédelgessé épen Torda az ország koldussait.

— **Azon elhírhedt**, rákos-várfalvi medvének, a mely a minap Ríkoston két és Várfalván egy embert, s egy Tordáról kijött tanulóit kegyetlenül megmazzangolt, egy áldozatját Junius 1-én temették el. Kétheti kínos szenvedés után mult ki a szegény férj és apa. Mindjárt, hogy végnapjaiban viszony jelentkezett nála, miért a többi sebesültek is csaknem kétségbe vannak esve. Hogy ily szemmel látható áldozatokra is az illető előjáróság, csak bollandson, ez még is valami! — S pedig — mint mondják — az a illustis medve, vagy akármi, még mind az általa megfűjt helyeken jár éjnek idején. Addig jár, hogy egyszer előjárót fog.

— **A helybeli unitárius** közéletnoda igazgatósága és tanuló ifusága, már régebben ezébbavett tánczvizalmát, az iskolai könyvtár javára junius 10-én tartandja meg, a nagyberekben.

— **Emberölés** s illettőleg gyilkosság történt a koppándi uton f. hó 4-ére virradólag. Kovács Mihály, a koppándi udvarban eszürbör, mondott éjjelen Tordáról Koppándra menve, betért a koppándi fogadóba. Itt voltak Szándru Juon, Pap Juon és Pap Sándor, koppándi béresek. E két utóbbi Szándru Juonnak fél liter pálinkát fizetett, hogy a kimenő Kovács Mihályt egy darabig elkísérje, üssön az uton vagy ketőt reá. Ugy történt, Szándru az uton ballagó Kerekkes Mihály fejére botjával akkorát ütött, hogy elszédülve leesett. A tettes elfutott; a két czimbora hátul kísérte Kerekkest, s midőn látták, hogy ez leesett, hozzája futottak és botjaikkal halálra verték, az egyik, hogy tettüket elsimítsák, a hátára vette az áldozatot Koppándra vitte, hol 4-én reggel elhalt. A meggyilkolt zsebében volt 7 frt. pénzösszeg is eltűnt. A törv.-széki bonczolat és azonnal végrehajtott kihallgatás a fennebbi ténykörülményeket constatálta. Mind három bűnös a tordai törvényszék börténébe lett bekisérve.

— **A maros-bogáthi** tüzoltó-egylet junius 17-én pénztára gyarapítása ezébből, a „szigeti erdő”-ben tánczvizalmat rendez. — Ezen mullatság már előre sikerültnek ígérkezik, úgy halljuk, hogy Tordáról is számosan fognak arra kirándulni.

— **A torda-aranyosmegyei tanítók**, kik a kolozsvári tornászati pottanfolyamon részt akarnak venni, kötelesek ebbeli folyamodványaikat legfennebb junius 30-ig megyei tanfelügyelő, utján a kolozsmegyei tanfelügyelőhöz juttatni. A pottanfolyam 5 hétig tart, kezdetét veszi julius 9-én; s folyamodók 60 kr. napdíjban részesíttetnek.

— **A román dámák** egy idő óta nagyon gyakran megfordulnak a rendőrségek előtt; azután meg a sajtóban folytatják a rendőrökkel egészen be nem fejezett disputálásukat. A dologság pedig az, hogy egy idő óta comitákat alakítanak, melyeknek feladata a román sebesültek részére pénz és tépés gyűjtéseket eszközölni. És sehogys tudják megérteni, hogy mint comiték nem létezhetnek és ilyenmü gyűjtéseket nem eszközölhetnek, szabad lévén azonban minden egyes nőnek megindulni és gyűtve a humanismus oltárára áldozatot hozni. A magyar ilyenmü comiték is feloszlattattak. Már valóságos martymók e hölgyek, a kifejtett ellenállás daczára bekövetkezett legyőzéstért; kürtölik, hogy államunk nem cultur-állam. Ha a román dámák a mi sebeink orvoslását' szintén ily humanus szempontból fognák fel, és e tekintetben

valóban megindulnának — a mi államunk, valóban cultur állam volna; de ha nem az, mint mondják, okai azok, a kik nem teljesítik hazafiai kötelességüket ott is, a hol saját édes testvérük szenved a sötétség éjében; a kik a művelődésben nem akarnak lépést tartani a többi népekkel; a kik szeretik a népet sötétségben tartani. Ide román dámák e sebek orvoslására és mi kezét adunk, sőt megcsokoljuk a kezét, mely e sebek gyógyítását megkísérli.

— **Már közezik** a sósfürdőhöz vezető utat. E fürdő minden nap sok vendéggel bír, s az igényeknek megfelelően van berendezve. Idegen vendég még nines. Egyébiránt mi inkább szeretjük pénzünket oly fürdőkön elkölteni, a melyek egészségünkre nem hatékonyak; mindenből azt szeretjük, a mi idegen, s az orunk előtt lévő áldásokat számba sem vesszük. Ez már régi bűnünk.

— **Torda város képviselő testülete** mai napon közgyűlést tart, melynek főbb tárgyai: az új hidvám tarifa életbeléptetése, a sóskut felügyeletére nézve teendő intézkedés, mezei utak kijavítása, Tordára katonaság helyezésére vonatkozólag parancsnoksági válasz, a Lutsch-féle téglá és eszerépgyár megvásárlása, az árvai pénztár havi megvizsgálására bizottság alakítása, gazdasági ügyek, több magán kérés elintézése, és jelentékelenebb folyó ügyek.

— **Holländer József** tánczmester — a mint értesülünk — Barla József ur háza udvarán, nyári táncz helyiséget ohajt beállítani, és hetenként kétszer tánczmulatságot rendezni. Az eszme igen üdvös és ezélszerű; bátran ajánlhatjuk a városi közönség figyelmébe.

— **Kratzer József** m. kir. pénzügyi fogalmazó és adófelügyelői helyettes egnap vezette oltarhoz *Bélnői Domokos Róza* urnót. Áldást kívánunk az új pár ezen frigyére.

K ö z g a z d a s á g.

A mezei munkaerő hiányai.

(o) Azt állítják, hogy a szükségesnél több emberi munkaerő fordittatik nálunk az erdélyi részekben a földművelésre, s hogy az egyik oka a földbírtok aránylag csekély jövedelmének. Erre talán azon ténynyel válaszol egyik másik gazda, hogy gyakran nem kap elegendő munkást, s általán csak igen nagy napszám mellett kap munkást, hogy tehát a munkások száma kellenél kisebb. Mert ha sok vagy épen fölös munkás volna, akkor versenyeznének egymással, s ennek következtén a munkabér leszállana. Ez utóbbi állítást nem vonjuk kétségbe, mindazáltal tagadhatlan, hogy nálunk több munkás foglalkozik a mezei munkával mint másutt. És miért? mert aránylag több munkaerőt igényel a földművelés, mint más országokban, hol a földterületi s égalyi viszonyokban nagyobb a különbség, s hol a gazdálkodási rendszer sem oly egyoldalú, hol többfélélt természetnek, hol tehát a mezei munka nagyobb időközre oszlik — és mind erre elegendő sőt fölőseges munkás van. Hogy mégis néha, kivált aratáskor, csakugyan kevésnek látszik a munkás, s hogy a napszám az élelmiszerek rendes árhoz képest nagy, annak okát nem a mezei munkások aránylagos csekély számában, hanem gazdálkodási rendszerünkben és népünk szokásaiban kell keresnünk.

Nálunk ugyan a magyar székely és szász földműves tudnak dolgozni, serényen és erősen, megállják a nap forróságát s az éjszaka hűvösségét. Edzett, kemény természetük van. E tekintetben más nép aj alig fog versenyezni. Ámde az a baj — s különösen a magyar- és székely parasztnál, hogy a folytonos és rendes munkát még nem szokta meg. Szántáskor, vetéskor, aratáskor és eséplésker megszakadásig dolgozik, ámde dolga csak néhány hónapig tart; az év egyik felét henyékléssel tölti el. A szász bizonyos munka időben nem képes a magyar és székelylyel versenyezni, de ő folytonos tesz valamint: télen esépl vagy fát vág az erdőn, vagy ha egyéb dolga nines, a guzsalyt veszi elő s feleségével és leányaival együtt fon, míg a magyar s székely a boglyaske-menczét őrzi vagy kocszmában tölti a tél napjait. Azután nagy része a magyar és székely népnek, ha épen nem szorul rá, nem szegődik munkába, nem akar keresni és félre tenni, mikor van miből élni. Tavasz és nyár idején is elég magyar és székely embert látni a városokban és falvokban a dolce far nientevel foglalkozni; ott hasálnak ők a napon, ha a kocszmát már megunták. Azután meg a sok esavargó, ép koldus s min enféle munka kerülő, kik városainkat ellepik s a legsürgösb munka alatt, a legbusásabb napszám mellett is mások rovására élnek s a

nemzeti tőkét herék módjára fogyasztják. De ha a „betyár”-okat és esavargókat számba sem vesszük, meg kell vallanunk, hogy általában a magyar és székely ha sokat nem kereshet, inkább semmitsem keres, s bizonyos fatalismussal néz a jövőnek elébe.

Volna bizony országunkban elegendő munkás, s ha a földbírtokos még sem kap mindég annyit, a mennyit akarna, s általában nagy munkabért kell fizetnie, annak oka egyfelől az ugynevezett modern gazdasági rendszer egyoldalúsága, — a miről közelebb irni fogok — másfelől a népség nagyobb részének a henyéklési hajlama, léhasága.

Változtassuk meg a gazdasági rendszert természetünk egyebet is ne csak gabonát, foglalkozunk a mezei gazdaság mellékes ágaival is, hogy a munka az egész esztendőre oszljék s akkor ugyan azon bírtok kevesebb munkással lesz megmívelhető. Továbbá a népnevelést igyekezzünk előmozdítani, s legyünk azon, hogy a nép a rendes és folytonos munkát szokja meg, hogy tudatlan előítéletét le tévén nagyobb előgondoskodással munkálkodjék saját jólétén. —

Kimutatás.

A tordai Takarékpénztár 1877. Május havi üzlet forgalmáról. **Bevétel.** Május haváról át jött készpénzben 6769.40. 97 betétekben 10702.77. Vissza fizetett váltókban 79700.—. Vissza fizetett előlegekben 3700.—. Kamatokban 2267.10. Külömbfőledijkban 472.45. Visszszámításokban 17490.—. Allamilletékben 4.10. Betéti könyvek díjában 2.30. Összesen 121108.12. **Kiadás.** Vissza fizetett betétekért 53 télel után 7360.88. Vissza fizetett betéti folyó kamatokért 33.79. Leszámításokért 83675.—. Előlegekért 3700.—. Visszszámításokért 17 080.—. Visszszámítás kamataért 285.79. Kezelési költségekért 11.17. Tiszti fizetésekért 397.50. Betéti kamatok után járó államdíjért 1.14. Allamilletékért 4.10. együtt 112549.37. 1877 május végével pénztár maradék 8558.75. Összesen 121108.12.

Tordán, 1877. május 31-én.

Piaczi árjegyzéke

a tordai vásárra 1877. junius 2. hozzott tárgyakra.

1 hectoliter : t. buza 12 frt. — közepes — frt. elegybuza 9 frt. 50 kr. — közepes — frt. — kr. — rozs 7.50. — közepes — frt. — Törökbuza frt. 6.50. — Zab 4 frt. — Paszuj — frt. 100 kilogr. mundliszt 30 frt. — kenyérliszt 25 frt.

1 hectoliter pityóka 3 frt. 50 kr.

1 méter mázsa széna 3 frt. — kr.

1 kilogramm marhahus 36 kr.

1 kilogramm sertésbors 52 kr.

1 kilogramm disznósír 1 f. — kr.

1 kilogramm szalonna 60 kr.

1 „ Turó 48 kr.

1 liter közönséges bor 40 kr.

1 liter pálinka 14 kr.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről jun. 5-én

5% Metaliques 60.65. — 5% Nemzeti kölcsön 65.70. 1860-iki államkölcsön 72.10. — Bankrészevények 110.50. Hitelrészevények 774. — London 143.—. — Urbéri kötvények: Magyarországi 124.80. Temesvári 74.25. Erdélyi 73.— Horvát-szlav. 72.50. — Ezüst 110.50. Cs. kir. arany 5.96. — Napoleond'or 9.98.

Szerkesztői üzenetek.

Al-Jára. Dávid L. urnak. Ha nyilttéri rovatunk volna, ezikkével oda utasítanok; de mivel nines, ki kell jelenenünk, hogy esáfolatát lapunkban közre nem adhatjuk, azon oknál fogva, mert az irodalmi illemet és irmodort nélkülözi, s mert nem ezáfól csak phrázisokkal iparkodik kimutatni azt, a minek a kimutatása felesleges, hogy levelezőnk ezikke rossz indulatú s hogy az agensek után nem lóháton, hanem szekerem mentek. Ha a tény igaz, a mit beismer, akkor egyre megy akár rossz indulatból lett legyen a közlemény napvilágra hozva, akár szekerem mentek az agensek után.

L. urnónek. A jövő számra hagyjuk tárgyalmazunk miatt.

Cs. Gy. Verseket, csak jókat közlünk; a beküldött gyermekes gondolkozásra mutat, majd ha felnő, akkor.

Könyvnyomda Tordán.

Van szerencsém jelenteni a nagyérdemű közönségnek, hogy Tordán

Könyvnyomdát

állítottam fel, s a LEGJUTÁNYOSABB ÁRAK és feltételek mellett elfogadok e szakból

mindennemű munkákat,

pontos szolgálat, és tiszta, kifogástalan kiállításról kezeskedem.

Levélbeli megkereséseknek a legnagyobb pontossággal teszek eleget.

Volcz Bálint

nyomdatulajdonos Tordán.

Rövid idő alatt és sikeresen gyógyít

Figyelemreméltó
idegbajok- és nehézkórban
szenvedőknek

Legujabban feltalált gyógymód
Számítalan bálairatot
mutathat fel sikeres gyógyításról

Sylvius Boas
Specialista idegbajokban
Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig
BERLIN SW.
Friedrichstrasse 22.
Levélbeli megkeresésre is.

Díj csak sikeres gyógyítás után fogad el.

[15—11, 102]

SYLVIUS BOAS urnak

Berlin Friedrichstrasse 22, I.
Kérem megküldését **Auxilium orientis**ének
S. ndernohe posta állomás Oberdachstetten,
Bajorban 1875 május 3-án

Dorchs, plébános
Sondernohe május 27-én 1875.

Tekintetes ur!

Vonatkozva május 5-ről keltezett becses soraira, melyek mellett egy közönséges 10 éves beteg leányka részére Auxilium orientis-öt megküldötté látorkodom a szülők felkérése folytán tudatni, hogy ők a gyermekeknek járvást vettek észre.

A gyöngy testalkotásu gyermek betegségének állapota különös természetű, több hetek előtt görcsökkel; melyek naponta 7—8-szor ismétlődtek kezdődött meg, mikor is érzékeny félálamból ébredt a gyomor körül annyira, hogy hirtelen ugrott fel olykor az ágyban szörnyű használata óta e jelenség megváltozott s a görcsök csak 1—2-szer ujultak meg. A fájdalom még igen heves s minden tárgyban érz. Négygyalig van és szellemi tehetősége is korlátolt.

Neve Kremer Barbara.

Ezen rossz állapotánál a betegségnek kivándos colni, ha némi rendszabályokat küldene.

tisztelettel

Dorsch Ödön plébános.
Sondernohe Junius 30-án 1875.

A görcsök elmúltak s csak akkor fordulnak elő, ha közönséges ételt eszik. Szeret s theját kedveli. Fájdalmat most csak térdleiben érez, mert állani sem képes. Mindig szomjas és a vizet szereti. Szíve táján fájdalmat érez. Betegsége óta 10 levelet értebb gonolkozásának látszik.

Dorsch.

Sondernohe szept. 26-án 1875.

Örömmel értesíthetem, hogy patientsünk Kremer Barbara 24 nap óta a legjobb egészségre kezd. A betegség tünetetnek híre sincs már s a hónapok óta ágyhoz szegzett leányka, ki járni nem volt képes most ugrál tánczol. Étvággya megjött és viritó kinézésű. A szülők ennél fogva általam haldjüket jelentik önnek sat. sat.

Dorsch Ödön plébános

Fontos Hirdetés!

A gyomor és altesti bajokban, valamint hideglelés ellen legbiztosabb hatásnak ismert

Dr. Kiesow-féle Élet-essentia

valódiilag egyedül Matherny Emilnél Gy.-Fehérvártt kapható.

(16 7, 20)

Határozott óvás hamisítás ellen!

27 éven át kiprobálva

Dr. Popp J. G.

cs. k. udvari fogorvos (Bécsben. Bognergasse 2.)

Anatherin-präparatumai.

Üres fogak kitöltésére

nincs hatályosabb és jobb szer, mint *fogonyja*, mely mindenki könnyen és fájdalom nélkül bele helyezhet odvas fogaiban mely azután a fog részekkel és foghússal teljesen egyesül, s a fogakat további elromlástól óvja s a fájdalmat csillapítja.

Anatherin-szájvíz

üvegben 1 forint 40 kr. a legkitünőbb szer, ez az fogfájda!makban gyulladásoknál a foghús daganatai- és sebeinél; fölolvasztja a létező fogkövet és megakadályozza annak új képződését; az ingó fogakat a foghús erősítése által szilárdítja s midőn a fogakat és foghús erősíti minden ártalmas anyagtól megtisztítja, a szájnak kellemes frisseséget kölcsönöz és már rövid használat után eltávolítja a keletlen szagot.

Anatherin-fogpasta

Ezen készítmény a lehető frissességét és tisztaságát fentarja, azonkívül a fogaknak hőféhérséget kölcsönöz azok romlását megakadályozza és a foghús erősíti Ára 1 fr. 22 kr.

Dr. Popp J. G. növény-fogpora.

A fogakat oly szépen tisztítja, hogy annak naponkénti használata által nemcsak a közönséges fogkő eltávolítatik, hanem a fogak zománca is mindinkább tökéletesbül. Egy doboz ára 63 kr o. é.

Popp aromatikus fogpasztája.

Sok év óta a legbiztosabb óvaszernek fogfájás ellen és a legkitünőbb szernek van elismerve a *szájüreget* és a fogak ápolására és fentartására Egy darab ára 35 kr.

Figyelmeztetés!

Előforduló hamisítások következtében bátor vagyok a t. e. közönséget figyelmeztetni hogy minden palackon az óvasjegy kívül még egy ezímmel: (*Higya és Anatherin präparatumai*) elátva van, mely egy tisztán átlátható viznyomáson az *álatmot sat* és a *ezimet* mutatja.

Kapható

Nagy-Enyeden: Binder Agoston és Dankó Gyula gyógyszerárában. *Gyula-Fehérvártt:* Mihelyes Zs. és Frölich gyógyszerészeknél. *Tordán:* Velits S. és Trajanovics gyógyszerészeknél. *Szegedvárt:* Reinhard J. C. gyógyszer. özv. Weisörtelné és Baumannál. *Abrudbányán:* Remetei J. *Alvinczen* Nagy E. *Verespatakon:* Stánkakay Fr. *Zalathánán:* Sterzingernél. *Blásendorf:* Schieszl C. gyógyszerárában.